

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

28 _____ 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціальний супровід сім'ї

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Напрямок підготовки 6.010106 Соціальна педагогіка

Інститут людини

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «Соціальний супровід сім'ї» для студентів за
напрямом підготовки «Соціальна педагогіка»

Розробники: Н.С. Тимошенко, кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи

Протокол від «28» серпня 2015 року № 6

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
(Т.Г. Веретенко)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини Н.А.Клішевич

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціальний супровід сім’ї

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.010106 «Соціальний супровід»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація 6.010103 «Практична психологія»

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2014 – 2015 навчальний рік

Робоча програма «Соціальний супровід сім'ї» для студентів
за напрямом підготовки «Соціальна педагогіка».

Розробники: А.О. Попова, асистент кафедри соціальної педагогіки і соціальної
роботи

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки і соціальної
роботи

Протокол від “28” серпня 2014 року № 9

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
_____ (Т.Г. Веретенко)

ЗМІСТ

I. Пояснювальна записка.....	4
Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма	8
<i>Змістовий модуль I</i>	8
<i>Змістовий модуль II</i>	9
<i>Змістовий модуль III</i>	11
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Соціальний супровід сім'ї»	12
1. Плани практичних занять.....	13
2. Завдання для ІНДЗ.....	14
VII. Завдання для самостійної роботи.....	16
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	18
VIII. Методи навчання.	20
IX. Методичне забезпечення курсу	20
X. Рекомендована література.....	21

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою соціальної педагогіки та соціальної роботи на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки бакалавра відповідно до навчального плану для напрямку підготовки «Соціальна педагогіка» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму складено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяг знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Соціальний супровід сім'ї», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Метою навчальної дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» є підготовка спеціалістів до практичної реалізації політики України щодо охорони сім'ї, створення умов для її зміцнення та повноцінного функціонування, а також розвитку та підтримки сімейних форм виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Завданнями даної навчальної дисципліни є:

- ознайомлення студентів з державною політикою в галузі соціального захисту сім'ї, материнства й дитинства та її нормативно-правовим забезпеченням;
- розкриття сутності принципів, напрямів і технологій соціально-педагогічної роботи з сім'ями різних типів;
- розвиток в студентів навичок аналітико-пошукової діяльності та самоосвіти.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- види, типи, структуру та функції сім'ї;
- причини та наслідки проблем сучасної сім'ї;
- сутність, особливості, основні напрями соціально-педагогічної роботи з сім'ями;
- моделі соціальної роботи з різними типами сімей;
- причини та наслідки поширення в Україні соціального сирітства;
- форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- особливості соціально-педагогічної роботи з дітьми цієї категорії;
- етапи створення та розвитку прийомної сім'ї та дитячого будинку сімейного типу (ДБСТ);
- методи, форми, основні принципи й порядок здійснення соціального супроводу прийомної сімей / ДБСТ;
- механізми оцінювання ефективності їх функціонування; вимоги до спеціалістів, які здійснюють соціальний супровід.

За допомогою отриманих знань студенти повинні **вміти**:

- добирати та обґрунтовувати форми і методи соціально-педагогічної допомоги сім'ям;

- організовувати діагностичну, соціально-профілактичну, реабілітаційну та інші види роботи з сім'ями різних типів;
- організувати роботу щодо створення та забезпечення функціонування прийомних сімей / ДБСТ, використовувати нормативно-правові акти, які регламентують цей процес;
- здійснювати соціальний супровід прийомних сімей / ДБСТ;
- налагоджувати співпрацю між спеціалістами, які захищають права дітей.

Вивчення навчальної дисципліни "Соціальний супровід сім'ї" базується на принципах кредитно-модульної системи навчання.

На семінарських заняттях студенти уточнюють, поглиблюють, систематизують, узагальнюють та закріплюють отримані в процесі лекційної та самостійної роботи знання й уміння.

Поряд з аудиторними заняттями планується виконання студентами індивідуальної самостійної роботи під керівництвом викладача.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить: лекції - 22 год., практичні заняття - 20 год., індивідуальна робота - 6 год., самостійна робота – 54 год.

Вивчення студентами навчальної дисципліни "Соціальний супровід сім'ї" завершується складанням заліку.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>0101 " Педагогічна освіта "</i>	нормативна
	Напрямок підготовки <i>6.010106 «Соціальна педагогіка»</i>	
Модулів – 3	Спеціальність: _____	Рік підготовки
Змістових модулів – 3		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферативне дослідження		Семестр
Загальна кількість годин – 108		7-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	22 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		год. год.
		Самостійна робота
		54 год.
		Індивідуальні завдання:
		6 год.
		Вид контролю:
залік	залік	

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I. СІМ'Я ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН								
1.	Сім'я – провідний компонент системи соціального формування особистості	8	6	4	2	2		
2.	Зміст і напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю	8	6	4	2			2
<i>Разом</i>		16	12	8	4	2		2
Змістовий модуль II. ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї								
3.	Сутність соціального супроводу як виду соціально-педагогічної діяльності	12	8	2	6	2		2
<i>Разом</i>		12	8	2	6	2		2
Змістовий модуль III. СІМЕЙНІ ФОРМИ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ								
4.	Основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	8	8	4	4			
5.	Особливості створення та функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ)	10	8	4	4	2		
6.	Організаційно-методичні засади соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ	8	6	4	2			2
<i>Разом</i>		26	22	12	10	2		2
<i>Разом за навчальним планом</i>		108	48	22	20	6	54	6

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

СІМ'Я ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Тема 1-2. Сім'я – провідний компонент системи соціального формування особистості

Проблеми і перспективи розвитку сім'ї в Україні. Державна політика щодо охорони сім'ї, материнства й дитинства.

Життєвий цикл сім'ї. Основні функції сім'ї.

Виховний потенціал сім'ї. Взаємини між подружжям та їх вплив на педагогічні можливості сім'ї. Стили сімейного виховання та їх вплив на формування особистості дитини.

Проблема адаптації сім'ї в суспільстві. Соціальний статус сім'ї.

Типологія сім'ї.

Проблеми сучасної сім'ї. Сімейні кризи. Типові помилки сімейного виховання

Основні поняття теми: сім'я, шлюб, батьківство, функції сім'ї, соціальний статус сім'ї, типи сімей, сімейні кризи.

Тема 3-4. Зміст і напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю

Зміст та складові соціально-педагогічної допомоги сім'ї. Функції і ролі соціального педагога в роботі з сім'єю. Етичні принципи соціальної роботи з сім'єю.

Форми соціально-педагогічної допомоги сім'ї: кризоінтервентна і проблемно зорієнтована моделі, довготривалі форми роботи. Універсальні форми соціально-педагогічної допомоги сім'ї. Методи соціально-педагогічної діяльності з сім'єю. Рівень втручання в сім'ю. Типові помилки соціального працівника під час роботи з сім'єю. Основні принципи успішного входження соціального працівника в сім'ю.

Особливості соціально-педагогічної роботи з сім'ями різних типів.

Соціально-педагогічні служби сім'ї, їх функції та напрями діяльності.

Основні поняття теми: освітня, психологічна соціально-педагогічна допомога сім'ї, посередництво; кризоінтервентна, проблемно-орієнтована модель соціально-педагогічної допомоги сім'ї, соціальне обслуговування сім'ї, соціальний супровід сім'ї, соціальне інспектування сім'ї.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї

Тема 5. Сутність соціального супроводу як виду соціально-педагогічної діяльності

Сутність соціального супроводу як виду соціальної роботи.

Визначення терміну «соціальний супровід» залежно від об'єкту соціальної роботи.

Нормативно-законодавчі акти, що визначають механізм соціального супроводу різних категорій клієнтів і сімей.

Особи та сім'ї, які є об'єктом соціального супроводу.

Соціальний супровід сімей, які виховують дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування.

Суб'єкти соціального супроводу.

Завдання та функції соціального працівника у процесі соціального супроводу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

СІМЕЙНІ ФОРМИ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Тема 6-7. Основні засади державної політики щодо соціального захисту

дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Поняття про сирітство й соціальне сирітство як суспільні явища, причини їх виникнення. Традиційна система закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Соціально-економічні чинники реформування системи опіки в Україні. Пріоритетні форми влаштування дітей-сиріт: опіка та піклування, усиновлення.

Робота центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Основні поняття теми: природне сирітство; соціальне сирітство; дитина-сирота; дитина, позбавлена батьківського піклування; усиновлення (удочеріння); опіка, піклування; будинок дитини; дитячий будинок, школа-інтернат; дитячий будинок сімейного типу; прийомна сім'я; тимчасова сім'я; дитячий притулок.

Тема 8-9. Особливості створення та функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ)

Нормативно-правові основи функціонування прийомної сім'ї / ДБСТ.

Підготовчий етап до створення прийомної сім'ї / ДБСТ: інформаційна кампанія, формування громадської думки, рекрутування кандидатів у прийомні батьки / батьки-вихователі. Збір та перевірка інформації про сім'ю, яка бажає взяти на виховання дитину.

Вимоги до кандидатів у прийомні батьки / батьки-вихователі. Соціальний

статус прийомних батьків / батьків-вихователів. Діти, які можуть бути влаштовані до прийомної сім'ї / ДБСТ. Збереження за вихованцями статусу дитини-сироти й дитини, позбавленої батьківського піклування, їхні соціальні гарантії.

Інформація, яка є необхідною для батьків під час прийняття рішення про влаштування дитини в сім'ю.

Підготовка дитини до влаштування в сім'ю. Механізм налагодження психологічного контакту і взаєморозуміння з дитиною. Перше знайомство.

Основні поняття теми: курс підготовки кандидатів у прийомні батьки, прийомні батьки, батьки-вихователі, сфери компетенції прийомних батьків, психологічний контакт між прийомними батьками / батьками-вихователями й дитиною.

Тема 10-11. Організаційно-методичні засади соціального супроводу прийомних сімей та (ДБСТ)

Сутність соціального супроводу прийомної сім'ї / ДБСТ. Організація соціального супроводу прийомних дітей /дітей-вихованців. Підтримка довготривалих зв'язків у житті дитини. Робота з біологічними батьками дитини.

Особливості розвитку та формування прив'язаностей прийомних дітей / дітей-вихованців. Допомога дитині в подоланні переживання втрат. Усвідомлення дитиною «Я-образу», вироблення навичок самовизначення та самореалізації. моніторинг сімейних форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Підготовка дитини до виходу із сім'ї. Причини виходу. Умови забезпечення психологічного комфорту дитини під час виходу із сім'ї. Продовження стосунків із прийомними батьками та батьками-вихователями.

Основні поняття теми: оцінка потреб дитини, екокарта, генограма, супервізія, успішна соціалізація прийомної дитини / дитини-вихованця, партнери здійснення соціального супроводу прийомної сім'ї / ДБСТ, соціальна сітка прийомної сім'ї / ДБСТ.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД СІМ'Ї»

Разом:108 год., лекції - 22 год., практичні заняття - 20 год., індивідуальна робота - 6 год., самостійна робота – 54 год., модульний контроль - 6 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		
Назва модуля	СІМ'Я ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН		ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВІДУ СІМ'Ї		СІМЕЙНІ ФОРМИ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ		
Загальна кількість балів	56 балів		64 балів		91 балів		
Лекції	1-2 (2 бал)	3-4 (2 бали)	5 (1 бал)		6-7 (2 бали)	8-9 (2 бали)	10-11 (2 бали)
Теми лекцій	Сім'я – провідний компонент системи соціального формування особистості	Зміст і напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю	Сутність соціального супроводу як виду соціально-педагогічної діяльності		Основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	Особливості створення та функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ)	Організаційно-методичні засади соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ
Практичні заняття	1	2	3-4	5	6-7	8-9	10
Теми практичних занять	Сім'я – провідний компонент системи соціального формування особистості	Зміст і напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю	Визначення поняття «соціальний супровід»	Алгоритм реалізації соціального супроводу	Основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	Особливості створення та функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ)	Організаційно-методичні засади соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ
Самостійна робота	5 балів		5 балів		5 балів		
Поточний контроль	Модульна контрольна робота (25 балів)		Модульна контрольна робота (25 балів)		Модульна контрольна робота(25 балів)		
ІНДЗ	30 балів						
Підсумковий контроль	Залік						

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

СІМ'Я ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Практичне заняття 1

Тема: Сім'я – провідний компонент системи соціального формування особистості (2 години)

1. Виступи студентів з питань:

- Місце та роль сім'ї у соціалізації особистості
- Основні функції сім'ї
- Соціальний статус сім'ї
- Типологія сімей
- Проблеми сучасної сім'ї.
- Типові помилки сімейного виховання

Рекомендована література: 2, 5.

Практичне заняття 2

Тема: Зміст і напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю (2 години)

1. Виступи студентів з питань:

- Зміст та складові соціально-педагогічної допомоги сім'ї.
- Етичні принципи соціальної роботи з сім'єю.
- Моделі соціальної роботи з різними типами сімей.

Рекомендована література: 2, 6.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї

Практичне заняття 3-4

Тема: Визначення поняття «соціальний супровід» (4 години)

1. Виступи студентів з питань:

- Сутність соціального супроводу як виду соціальної роботи.
- Визначення терміну «соціальний супровід» залежно від об'єкту соціальної роботи.
- Нормативно-законодавчі акти, що визначають механізм соціального супроводу різних категорій клієнтів і сімей.
- Суб'єкти соціального супроводу.
- Завдання та функції соціального працівника у процесі соціального супроводу.

Практичне заняття 5

Тема: Алгоритм реалізації соціального супроводу (2 години)

1. Виступи студентів з питань:
  - Етапи соціального супроводу.
  - Форми та методи соціальної підтримки.
  - Принципи реалізації соціального супроводу.

Рекомендована література: 2, 4.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

СІМЕЙНІ ФОРМИ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Практичне заняття 6-7

Тема: Основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (4 години)

1. Виступи студентів з питань:
  - Сирітство й соціальне сирітство як суспільні явища, причини їх виникнення.
  - Соціально-економічні чинники реформування системи опіки в Україні.
  - Обґрунтування пріоритетності сімейних форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Рекомендована література: 2, 7.

Практичне заняття 8-9

Тема: Особливості створення та функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ) (4 години)

1. Експрес-контроль знань студентів.
2. Виступи студентів з питань:
  - Основні юридичні норми щодо створення та забезпечення функціонування прийомних сімей / ДБСТ.
  - Роль інформаційної кампанії у формуванні громадської думки щодо сімейних форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.
  - Вивчення мотивації людей брати на виховання дитину-сироту й дитину, позбавлену батьківського піклування.
  - Взаємодобір батьків і дітей.
  - Проблеми адаптації дитини у прийомній сім'ї.
  - Права та обов'язки прийомних батьків.
3. Виступи студентів з доповідями за темою заняття (тема доповіді обирається студентом з даного викладачем переліку).
4. Слухання та обговорення рефератів.

Рекомендована література: 1, 4, 6.

Практичне заняття 10

Тема: Організаційно-методичні засади соціального супроводу прийомних сімей та (ДБСТ) (2 години)

1. Експрес-контроль знань студентів.
2. Виступи студентів з питань:
  - Перший візит соціального педагога в сім'ю.
  - Типові помилки соціального працівника під час роботи з сім'єю.
  - Основні принципи успішного входження в сім'ю.
  - Особливості здійснення моніторингу функціонування прийомної сім'ї / ДБСТ. Критерії оцінювання ефективності функціонування прийомних сімей / ДБСТ.
  - Оцінка потреб прийомної дитини / дитини-вихованця.
  - Екокарта й генограма як механізми оцінки стану дитини й сім'ї.
3. Виступи студентів з доповідями за темою заняття (тема доповіді обирається студентом з даного викладачем переліку).
4. Слухання та обговорення рефератів.
Рекомендована література: 1, 4, 7.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДЗ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

СІМ'Я ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Тема 1. Зміст і напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю

1. Опрацюйте Порядок здійснення працівниками центрів соціальних служб для молоді соціального інспектування з метою забезпечення супроводу неблагополучних сімей, затверджений Наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді N 11 від 04.02.2002 р. Підготуйте короткий реферативний огляд цього документу.
2. Проаналізуйте ситуації та визначити можливі дії соціального педагога:
  - *"Хлопчику 5 років. Батьки дитини - алкоголіки. Вихованням хлопчика займається бабуся"*.
  - *"Хлопчик / 9-ти років/ добре вчиться в школі, кмітливий, але в спілкуванні з ровесниками млявий, часто сумує, замкнутий. Під час бесіди з матір'ю стало зрозуміло, що батько б'є сина і його двох братів"*.
  - *"Молода дівчина завагітніла, її хлопець не вважає себе батьком дитини, батьки дівчини відмовляються їй допомогти. Дівчина не має спеціальності, але намагається знайти роботу"*.
  - *"У родині - семирічний хлопчик. Народжується друга дитина - дівчинка. Мати помічає, що син намагається зробити боляче маляті"*.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї

Тема 2. Особливості соціального супроводу

3. Описати (у довільній формі) позиції, які має роз'яснити соціальний працівник членам сім'ї у ході першої зустрічі:
  - Що таке соціальний супровід сім'ї;
  - Яким чином соціальний працівник буде взаємодіяти із сім'єю у процесі соціального супроводу;
4. Назвати послідовність дій соціального працівника при реалізації соціального супроводу сім'ї. Назвати результати впровадження кожного із перелічених кроків реалізації соціального супроводу. Результати оформити у вигляді таблиці.

Дії соціального працівника	Результати реалізації

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

СІМЕЙНІ ФОРМИ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Тема 3. Особливості створення та функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ)

1. Опрацюйте Положення про дитячий будинок сімейного типу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 564. Підготуйте короткий реферативний огляд цього документу.
2. Опрацюйте Положення про прийомну сім'ю, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 565. Підготуйте короткий реферативний огляд цього документу.
3. Зробіть огляд часопису «Практична психологія і соціальна робота» («Соціальна педагогіка: теорія і практика», «Соціальна робота в Україні: теорія і практика» – за вибором студента) за один рік за планом:
  - Проблеми, створення та функціонування прийомних сімей та ДБСТ, на які в даному році було звернено увагу дослідників.
  - Анотація на 1-2 найбільш цікаві публікації.
  - Висновок про практичну значущість часопису для соціальних педагогів, які працюють з дітьми з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

VII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

СІМ'Я ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Тема 1. Сім'я – провідний компонент системи соціального формування особистості

1. Опрацюйте Державну програму підтримки сім'ї на період до 2010 року, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 р. № 244. Підготуйте короткий реферативний огляд цього документу.
2. Опрацюйте глави 1-3 Сімейного кодексу України та підготуйте міні доповідь на тему «Поняття про шлюб та сім'ю» за планом:
  - Хто є учасниками сімейних відносин, які регулює Сімейний кодекс України?
  - Чи мають учасники сімейних відносин якісь привілеї залежно від статі, соціального походження, матеріального стану, тощо?
  - Хто з учасників сімейних відносин має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу?
  - На сімейні відносинами між якими родичами дія Сімейного кодексу України не поширюється?
  - Як Сімейний кодекс України визначає поняття «сім'я»?
  - Хто має право на створення сім'ї?
  - Хто має право на проживання в сім'ї?
  - Чи може особа бути примусово ізольована від сім'ї?
  - Як Сімейний кодекс України визначає поняття «шлюб»?
  - Хто має право на шлюб?
  - Які особи не можуть бути між собою у шлюбі?
3. Опрацюйте глави 13-16 Сімейного кодексу України та Закон України «Про охорону дитинства» і підготуйте міні доповідь на тему: «Права, обов'язки та відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини».
4. Опрацюйте Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». Підготуйте міні-доповідь на тему: «Основні принципи здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю»; доповідь проілюструйте власними прикладами.
5. Опрацюйте книгу: Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: Навч.-метод. посібник / За ред. К.Б.Левченко, І.М.Трубавіної, І.І.Цушка. — Харків: ФОП «Чальцев», 2008. — 384с. Підготуйте міні-доповідь на тему: «Наукові підходи до соціально-педагогічною роботою з сім'єю» Доповідь проілюструйте власним прикладами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї

Тема 2. Організаційно-методичні засади соціального супроводу прийомних сімей та (ДБСТ)

1. Скласти план соціального супроводу умовної прийомної сім'ї / ДБСТ, згідно із ситуацією (за вибором):
  - *Ситуація 1.* Сім'я, яка має власного сина 14 років, взяла на виховання прийомну дитину - дівчинку 11 років, у якої півроку тому померла мама. Батько невідомий. Є бабуся, яка за станом здоров'я не може опікуватися дівчинкою. Дівчинка 5 місяців після смерті мами жила в інтернаті.
  - *Ситуація 2.* Сім'я із 5 осіб (мати, батько, три дочки 6, 9 і 11 років) бере на виховання двох братів 2 і 4 років. Хлопці мають затримку розвитку.
  - *Ситуація 3.* Бездітна родина взяла на виховання дівчинку 12 років, яка впродовж 5 років жила й навчалася в інтернаті. Мама дівчинки зловживає алкоголем, позбавлена батьківських прав. Батька немає.
  - *Ситуація 4.* Батьки, які мають двох дорослих дітей 22 і 24 років (живуть окремо) взяли на виховання дівчину 15 років, яка виховувалася в інтернаті. Доля рідних батьків дівчини не відома. В інтернаті залишилася молодша сестра дівчинки, якій 12 років.
2. Опрацюйте книги: Підготовка кандидатів у прийомні батьки та батьки-вихователі: Посібник тренера: Укр. версія прогр. ПРАЙД / Автор-упорядник укр. версії Г.М. Лактіонова. — К. : Науковий світ, 2006. — Сесії 1-9. Розподіліть ролі та проведіть тренінг для умовних прийомних батьків на одну з тем:
  - «Усвідомлений вибір»
  - «Підготовка до змін в особистому й сімейному житті»
  - «Подолання у дитини почуття втрати»
  - «Повноцінний розвиток дитини»
  - «Зміст і методи сімейного виховання»
  - «Посилення сімейних зв'язків».
3. Опрацюйте книгу: Методичний посібник по проведенню тренінг-курсу для соціальних працівників з питань підбору, підготовки та соціального супроводу прийомних батьків / Яременко О.О., Волинець Л.С., Капська А.Й. та ін.; Упорядник Н.М. Комарова. — К., 2000. — 128 с. Розподіліть ролі та проведіть тренінг для умовних соціальних працівників на одну з тем:
  - «Технології впровадження засад усвідомленого батьківства»
  - «Технології підготовки кандидатів у прийомні батьки»
  - «Технології соціального супроводу прийомних батьків».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

СІМЕЙНІ ФОРМИ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Тема 3. Особливості створення та функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ)

1. Опрацюйте Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Підготуйте міні-довідь на тему: «Державна підтримка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».
2. Опрацюйте Положення про дитячий будинок сімейного типу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 564. Підготуйте короткий реферативний огляд цього документу.
3. Опрацюйте Положення про прийомну сім'ю, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 565. Підготуйте короткий реферативний огляд цього документу.
4. Зробіть огляд часопису «Практична психологія і соціальна робота» («Соціальна педагогіка: теорія і практика», «Соціальна робота в Україні: теорія і практика» – за вибором студента) за один рік за планом:
  - Проблеми, створення та функціонування прийомних сімей та ДБСТ, на які в даному році було звернено увагу дослідників.
  - Анотація на 1-2 найбільш цікаві публікації.
  - Висновок про практичну значущість часопису для соціальних педагогів, які працюють з дітьми з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Види діяльності	Кількість завдань	Розрахунок	Загальна сума за видами діяльності
Лекція (відвідування)	11	11 x 1 бал	11 балів
Практичне заняття (відвідування)	10	10 x 1 бал	10 балів
Робота на практичному занятті (доповідь, виступ)	10	10 x 10 балів	100 балів
Виконання модульної контрольної роботи	3	3 x 25 балів	75 балів
Виконання ІНДЗ	1	1 x 30 балів	30 балів
Виконання самостійної роботи	3	3 x 5 балів	15 балів
Максимальна кількість балів:		241	
Форма контролю – залік		100 балів – семестр 241 : 100 = 2,41 Коефіцієнт: <u>2,41</u>	

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** усне опитування, співбесіда.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове опитування.
- **Методи самоконтролю:** самооцінка, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки
ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення:

репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю:

під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з навчально-методичною літературою, науковою літературою, періодичними виданнями, нормативно-правовими актами в галузі охорони сім'ї, материнства й дитинства.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

дискусії, створення проблемних ситуацій, розв'язання педагогічних завдань.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Прийомна сім'я: методика створення і соціального супроводу : науково-методичний посібник / Г. М. Бевз, В. О. Кузьмінський, О. І. Нескучаєва та ін. – К. : Центр стратегічної підтримки, 2003. – 92 с.
2. Соціальна педагогіка: навч.-метод. посібник / [Капська А. Й.; Міщик Л. І.; Зайцева, З. І. та ін.]. – К. : [б.в.], 2000. – 264 с.
3. Комарова Н. М., Пеша І. В. посібник для соціальних працівників щодо підготовки та соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу: У 2-х кн.. – К.: Держсоцслужба, 2006. – Кн. 1. – 118 с.
4. соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах: Методичний посібник. / І. Д. Зверева та ін.. – К. : Держсоцслужба, 2006. 104 с.
5. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу: Навч. – метод. Комплекс / за аг. ред.. Г. М. Лактіонової, Ж. В. петрочко. – К.: науковий світ, 2006. – 270 с.

Додаткова

6. Братусь І.В. Соціально-педагогічна робота з юними матерями в громаді / І.В. Братусь // Проблеми педагогічних технологій: Зб. наук.праць Волинського держ. ун-ту. – Вип. 3-4. – 2004. – С. 72-77.
7. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах : Методичний посібник / автор-упорядник І.Д.Зверева. – К. : Держсоцслужба, 2006. – 104 с.